

3
EXERCITATIO IVRIDICA ^{1769/42}

QVAESTIONEM CONTINENS

*Vtrum debitor, qui solutionem
in chirographo promisit, exceptione
compensationis adhuc uti queat* ⁷⁶

Q V A M

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE

P R A E S I D E

D. FRIDERICO GOTTLIEB ZOLLERO

R. 254.
COD. P. P. ECCLES. CATHEDR. MARTISVVRG. CAPITVL.
CVRIAE IN PROVINCIA SVPREMAE IVDIC. LV SAT.
INFERIOR. NEC NON FACVLT. IVRID. ASSESS.
ET ACADEMIAE DECEMVIRO

IN AVDITORIO ICTORVM

D. III. MART. MDCCLXIX

PVBLCIE DEFENDET

FRIDERICVS ANDREAS

R T E S N E R

BVDISSA - LV SAT.

L I P S I A E

EX OFFICINA LANGENHEMIA

§. I.

Obligationem semel natam solutio rursus tollit, quod vocabulum si in sensu generali considerare velis compensationem aliosque modos per quos leges debitorem liberant, sub se comprehendit, hinc teste VIPIANO l. 176. ff. de Verb. signif. solutionis verbo satisfactionem quoque omnem accipiendam placet, et solvere dicimus eum, qui fecit, quod facere promisit; compensationis enim vocabulum l. 47. ff. de V. S. eandem vim habet quam solutionis. In significato vero speciali utique solutio a compensatione differt. Illa nempe actualem praestationem eius, quod in obligatione conuentum est, inuoluit, haec

A 2

vero

IV

vero tantum mutui crediti et debiti inter se contributionem denotat: Hac ex causa euenire solet, vt in nonnullis negotiis v. g. in spolio, in deposito actori petenti exceptio compensationis opponi nequeat. In deposito dum compensationem excludo, neglexisse videor distinctionem quam Doctores inter depositum regulare et irregulare constituunt. Sed iure me hoc fecisse contendo. Depositum enim irregulare, quod ita vocant, nec legibus nec analogiae iuris conuenit. Substantiale sc. depositi consistit in custodia, quae circa rem alteri committitur. Hoc nunquam mutari potest, sed mutatione contingente alius nascitur contractus a deposito longe alienus, quem vero nomine mutuum vocamus. In hoc enim dum creditor fit dominus quantitatis, eadem quoque ex arbitrio vti potest, et compensationis exceptionem non deponenti, sed creditori mutuum repetenti opponit.

§. II.

Nil in praesentiarum dicam de diuisione compensationis, personis et negotiis quae compensationem admittunt, cum haec omnia ex systematibus satis sint cognita, vnicam tantum mouebo quaestionem, vtrum compensatio in casu, si solutio promissa, obtineat. Cuius rei causa sequentem dabimus casum. Titius contraxit mutuum et in instrumento super contractu confecto solutionem promisit. Elapso tempore creditor suum repetit, et debitorem conditione certi ex mutuo conuenit, hic cum exceptionem compensationis opponit, mouetur lis, vtrum hac exceptione de iure vti possit, vel an solutio promissa eidem obstet.

§. III.

§. III.

Adfirmatiuam sententiam alii simpliciter amplectuntur, et rationem decidendi in eo quaerunt, quoniam id, quod in compensationem venit, pro soluto habeatur cum fiat ipso iure. Ait enim *VLPIANVS l. 10. §. 1. ff. de compensat, si quis compensare potens soluerit, condicere poterit, quasi indebite soluto*. Hinc si debitor antequam a priore debitore pignus liberaret, idem illud ob pecuniam creditam alii pignori dedisset et antequam vtrique creditori solueret, debitum, rem aliam priori creditori vendiderit, creditumque pensauerit cum pretio rei venditae, putat *POMPONIUS l. 4. ff. qui pot. in pignot. perinde haberi debere, ac si priori creditori pecunia soluta esset, addita ratione nihil interessè soluerit an pensauerit*. Quam ob causam etiam in processu executiuo compensationi dummodo sit liquida, nec legis dispositio debitori obster, effectum solutionis tribuunt, eandemque creditori opponi possent.

§. IV.

Aliis placet distinctio inter promissionem solutionis, quatenus pure, et quatenus accidente iuramento fit. In posteriori casu compensationem excludunt, si mutuum debitum tempore iuramenti iam adfuerit, adfirmatiuam vero sententiam pronuntiant, si debitum quod in compensationem deducere vult debitor, ex post facto sit exortum. Prius adfertum ex eo defendere student, quod debitor qui sciebat, sibi comperere compensationis exceptionem et nihilominus promittebat solutionem, eidem renuntiauerit, cum id, quod de aliis iuribus dicitur, circa exceptionem

com-

VI

compensationis locum habeat. Nec obstabit quod renunciatio non praesumi possit, sed probationem desideret, quae vero cum debitor expresse nihil dixerit, deficere videtur. Ast si perpendere velis, voluntatem hominum saepiuscule ex ipso facto posse colligi, et taciti eandem esse vim ac expressi, forsitan ipsa declaratio solutionis renunciationem tacitam exceptionis competentis inuoluet. Praesumptionem itaque renunciationis factae contendunt, eamque tanto valore suffulcitam credunt, ut probatio in contrarium non admittatur. Cum ex aduerso, si debitum quod compensationem praebet, ex post facto et praestito iam iuramento nascatur, praesumptionem penitus excludant, ex ratione opinioni conuenienti, quod nemo sc. iuri quod sibi competere ignorabat, renunciasse videatur, et iuramentum vicem conventionis sustineat, quae *l. 38. pr. ff. de solut.* tacite clausulam, si in eadem causa permaneat, continet. Confirmat hanc sententiam Seraph de Seraphin. *de priu. iur. 74. n. 38.* STRUVIUS *Exerc. XXI. §. 27.* LAVTERB. *obs. 450.*

§. V.

Nec deficiunt, qui simpliciter nullo respectu habito ad iuramenti religionem, multo minus, an debitum ab initio an ex post facto adfuerit compensationem reo ex chirographo conuenio concedunt. Et negare non possum, si sententiae aduersariorum essem addictus, hanc opinionem mihi placere, quia analogiae iuris propius accedit. Expediti nempe iuris est, mutuum debitum ex eo statim tempore, quod oritur eum producere effectum, ut nihil possit peti, quapropter DD. ipso iure fieri compensationem adfirmant. Quod etiam

etiam probat Imper. l. 4. C. de Compens. si constat, inquit pecuniam inuicem deberi, ipso iure pro soluto compensationem haberi oportet, ex eo tempore, ex quo ab utraque parte debetur, vtrique, quoad concurrentes quantitates. Cui accedit, quod is qui solutionem promittit, id eo animo suscipit, vt satisfactionem obligationis creditori, cuius interest, polliceatur. Soluere enim l. 4. §. 7. ff. de re Iud. accipimus non tantum eum qui soluit, verum omnino omnem qui ex obligatione liberatus est. Nec obstant vltima verba huius §. quae ex causa iudicata descendit. Quamuis enim Ictus rei iudicatae tantum faciat mentionem et debitorem quem sententia a causa actoris absoluit, ab omni obligatione immunem dicat, praecedentia tamen verba et ratio legis ex qua secundum Ictum l. 17. ff. de legibus voluntas legislatoris interpretanda liquido demonstrat, iuris Consultum per vocabulum solutionis omnes modos quibus perimitur obligatio indicare voluisse, quapropter etiam si non expressis verbis compensationem nominauerit Ictus, nihilominus tamen argumento legis, praesertim cum illud in aliis quoque causis et earum decisione obtineat, veritatem sententiae probari posse nemo est qui dubitabit, conf. ZANGER de Except. P. III. c. 8. n. 1. COVARRVV. in C. Quamuis de Part. in 6. Qu. 1. §. 4. n. 15. EREYER de solut. c. 7. membr. 4. n. 114.

§. VI.

Sed quamuis haec omnia speciem veritatis efficere videantur, immo in Dialecticis cum omni applausu haec sententia sit recepta, et in sententionando praeualeat, nihilominus tamen si de iure mouetur quaestio, contrarium de-

fen-

VIII

fendere non dubitamus, et debitorem, qui in chirographo solutionem praesertim mediante iuramento promittit, ab exceptione compensationis remouemus. Et vt distincte rem decidamus primo loco de casu, quatenus simpliciter sine iuramento solutionem pollicetur agamus. Non respicimus ad id, vtrum eo tempore, quo debitor se ad solutionem adstringebat, iam existeret mutuum debitum nec ne. Id enim parum efficit, cum ex pacto contra ipsum interpretatio suscipienda. Omne nimirum pactum ita intelligendum, vt voluntas contrahentium fortiatum exitum, alias enim plane inutilis foret conuentio, quod tamen dum contraxerunt partes, neutiquam est praesumendum. Accedit alterum, qui se ad aliquid praestandum obligat, eius intentio vere eo tendit et tendere debet, vt obligationi exasse satisfaciat, eamque non inuertat, quia alias fraude non caret, et sic doli se participem reddit. Quod si itaque debitor in chirographo creditori solutionem promittit, sollicitus esse debet, vt eandem praestet, et implemento secundum legem quam sibi dixit, satisfaciat. Non vero eius arbitrio relinquitur, vti promissum implere velit, sed respiciendum est ad leges, quid ipsis videatur aequum et iustum. Solutionem si in sensu speciali considerare velimus, definimus per actualem praestationem eius, quod in obligatione conuentum est. Actualis itaque praestatio est requisitum, quod substantiale solutionis constituit. Compensatio tollit quidem obligationem sed numerationem pecuniae, quae actualem praestationem efficit, nunquam continet, et in sensu generali tantum dicitur solutio. Cum itaque leges solutionem a compensatione distinguant, quamuis vtraque in effectu, nempe quoad modum tollendi obligationem conueniat, quomodo quaeso dici potest

potest, creditorem qui ex pacto ius exigendi solutionem acquisiuit, exceptione compensationis posse elidi. Imputet sibi debitor, quod compensationis nullam fecerit mentionem. Interpretatio enim in conuentionibus contra eum qui a regula aberrat et ius singulare praetendit, est suscipienda. Hoc sine dubio ad debitorem est applicandum, qui dum compensatione uti vult, a propria solutionis significatione recedit et singulare quoddam affectat.

§. VII.

Obiicies forsan, nihil interesse creditoris utrum debitor solutionem actualiter praestet, vel compenset. Verum est, nihil de iure suo amittit creditor, saluae sunt usurae usque ad illud tempus ex quo compensatio debitori competeat, nec iniquitas obuenerit, cum creditor, si compensatio non haberet locum, nihilominus tamen ex sua parte id quod debet, si conueniatur, soluere cogatur: Quae cum ita sint, ex aequitate quae lege *90. ff. de R. I.* in omnibus, maxime tamen in iure est spectanda, interpretationem contra creditorem fieri posse, plerique existimant.

§. IIX.

Sed quamuis aequitatem nunquam negligendam censeamus, potius eandem omni studio obseruandam suadeamus, negamus tamen merito quod in praesenti casu aliquid aequitati contrarium obuenerit. In omnibus negotiis si vera sunt quae dixit *ULPIANVS l. II. §. I. ff. de act. emt.* potissimum ad legem conuentionis, quae efficit strictum ius et a quo vna pars inuita altera recedere non potest, est

B

respi-

respiciendum. Cum enim bona fides nunquam deficere debeat, nihil magis bonae fidei congruit, quam id praestari, quod inter partes actum est, et ab obligatione perfecte celebrata, non liberatur promittens, nisi huic secundum intentionem creditoris verbis declaratam satisfecerit. Quod si itaque debitor solutionem promiserit, et de compensatione nihil dixerit, quomodo quaeso creditori ius, quod per pactum adquisivit, inuersa interpretatione adimi potest, potissimum cum non inferatur praeciudicium. Salua enim manet actio, qua creditorem ob debitum quod compensare non poterat, separatim conuenit.

§. IX.

Alter casus, qui decisionem desiderat, iuramentum promisso adiectum continet. Fingamus casum, Titium in chirographo se ad soluendam pecuniam obligasse et eandem obligationem mediante iureiurando confirmasse. Num eo non obstante compensare queat, mouetur dubium. Eandem decisionem qua in praecedentibus circa simplicem promissionem vsu fuimus, ad praesentem quoque adplicamus casum, praesertim cum potiora adhuc argumenta nostram suffulciant sententiam. Constat nempe ex iure Canonico, omne iuramentum valere, quod absque dispendio vitae aeternae potest conseruari. Scimus quoque ius Canonicum quoad materiam iurisiurandi praefereendum esse iure ciuili, et eatenus effectum in terris protestantium, obtinere. Cum igitur iuramentum obligationi efficaciam operetur, inanem enim et frustraneam iuramenti religionem haud praesumimus, liquido constat, debitorem actuale solutionem promississe,

miffisse, quae alium modum tollendi obligationem verbis conuentionis contrarium non admittit.

§. X.

Accedit et aliud argumentum naturae iuramentorum omni ex parte conueniens. Non valent scilicet reseruationes mentales, quae de dolo iurantis testantur, hinc in concipienda formula cauendum est, ne iuraturus ad eiusmodi reseruationes prouocare possit. Nec patrocinium praestandum est periurio, ne occasionem ad delinquendum suppeditemus. Hoc vero sine dubio contingeret, si debitor, qui compensationis nullam fecit mentionem, ex post facto ad illam prouocare et vocabulum solutionis, quod tamen restrictiori significatu erat intelligendum, ad eandem adplicare vellet. Optime cum iuramentum praestabat, sciebat, compensationem a solutione differre, posteriorem tamen promissit. Dolose itaque agit, qui verba conuentionis contra intentionem contrahentis interpretatur et ad elidendam vim obligationis supplet illud, de quo ab initio nemo cogitauit.

§. XI.

Ad euitendas tamen lites et difficultates tutiori via procedit creditor, qui curam adhibet vt in obligatione solutio actualis verbis satis liquidis declaretur. Hinc si debitor promittit *dass er durch wärckliche und baare Bezablung dem Gläubiger die Befriedigung leisten wolle*, omnis sublata est discordia, et debitor promissi, quod ex documento probatur memor, ad compensationem, quae sub verbis *der baaren Bezablung* non continetur, neuiquam prouocare potest.

... quod ...

... quod ...

... quod ...

... quod ...

ULB Halle

3

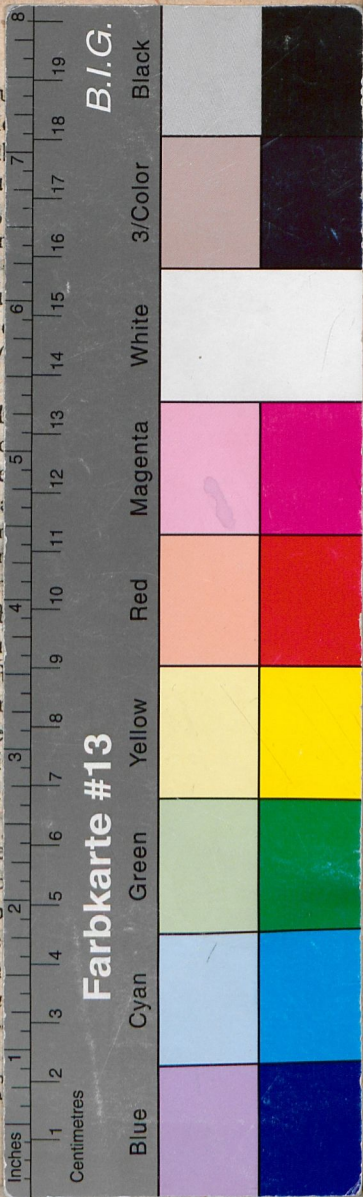
004 053 532

Handwritten signature or initials

3

EXERCITATIO IVRIDICA ^{1769/42}
QVAESTIONEM CONTINENS

*Vtrum debitor, qui solutionem
in chirographo promisit, exceptione
compensationis adhuc uti queat*

76

P. 254.

Q V A M

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE
P R A E S I D E

D. FRIDERICO GOTTLIEB ZOLLERO
COD. P. P. ECCLES. CATHEDR. MARTISVVRG. CAPITVL.
CVRIAE IN PROVINCIA SVPREMAE IVDIC. LVSAT.
INFERIOR. NEC NON FACVLTV. IVRID. ASSESS.
ET ACADEMIAE DECEMVRO

IN AVDITORIO ICTORVM

D. III. MART. MDCCLXIX

PVBLCIE DEFENDET

FRIDERICVS ANDREAS
RIE S N E R
BVDISSA - LVSAT.

L I P S I A E

EX OFFICINA LANGENHEMIA

